

Kontinen, Tiina (2007). Learning Challenges of NGOs in Development. CO-operation of Finnish NGOs in Morogoro, Tanzania. Helsinki: University of Helsinki, Department of Education.

Oppimishaasteita kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyössä

Kehitysyhteistyössä puhutaan nykyisin paljon tasa-arvoisesta kumppanuudesta, mutta käytännössä yhteiset hankkeet usein ovat suomalaisten ideoiden toteuttamista, joissa yhteinen suunnittelu muuttuu huomaamatta toimijoiden väliseksi kamppailuksi resursseista, tulkinnoista ja vallasta. Kamppailu on turhauttavaa ja eri toimijat tuntevat, että hyvistä pyrkimyksistä huolimatta hankkeista saadaan liian vähän tuloksia.

Tutkin väitöskirjassani suomalaisten ja tansanialaisten kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyötä. Tutkimukseni sijoittui kehitysmaatutkimuksen ja aikuiskasvatustieteen välimaastoon. Lähtökohtanani oli kehittämisverkostollekin tuttu ekspansiivisen oppimisen teoria, jonka kautta hahmottelin oppimishaasteita yhteistyössä. Seurasin kolmea hanketta parin vuoden aikana sekä Suomessa että Tansaniassa. Pääaineistonani olivat järjestöjen väliset vuorovaikutustilanteet ja toimijoiden haastattelut.

1. Valtasuhteen keskeisyys

Järjestöjen hankkeiden etenemisen ja kasvotusten käydyin vuorovaikutuksen analyysi avasi näköaloja siihen, miten yksittäiset hanketilanteet liittyvät kehitysyhteistyön laajempaan kokonaisuuteen. Hankkeiden analyysin kautta muodostetut yhteistyön oppimishaasteet toivat esille ennen kaikkea sen, miten historiallisesti muodostunut globaali eriarvoisuus vaikuttaa hankkeiden suunnitteluun ja toteutukseen käytännön tasolla. Puheen tasolla korostettu tasa-arvoinen kumppanuus törmäsi kysymyksiin siitä, kenellä loppujen lopuksi on valta määritellä hankkeen sisältöä.

Suomalaisille vapaaehtoisille kehitysyhteistyö on enemmän oman oppimisen ja kulttuuristen kokemusten väylä, kun taas Etelän järjestöille tärkeäksi muodostuu mahdollisuus saada yhteistyön kautta resursseja omaan toimintaan. Kehitysyhteistyön piirissä kehitettyjä osallistavia suunnitteluvälineitä opetetaan kaikille osapuolille koulutuksissa, mutta ne rantautuvat hitaasti itse järjestöjen väliseen yhteistyöhön. Kumppaneiden välisessä keskustelussa jo peruskäsitteet, kuten "kansalaisjärjestö" eroavat toisistaan. Järjestön-käsite suomalaisesta näkökulmasta näyttäytyy vapaaehtoisuuden ja "toisille tekemisen" kautta, kun taas Tansaniassa käsitteeseen "non-governmental organisation" (NGO) liitetään, hyvien asioiden puolesta toimimisen lisäksi, mahdollisuus työllistyä ja olla oikeutettu saamaan ulkomaista tukea toiminnalle.

Kaikki osapuolet haluavat yhteistyöllä saada aikaan "hyvää", mutta käsitys tästä hyvästä ja ne logiikat, joiden pohjalta tätä hyvää määritellään voivat

erota toisistaan. Esimerkiksi yhdessä tutkimistani hankkeista ratkaisu tansanialaisten eläkeläisten toimeentulo-ongelmiin oli suomalaisten näkökulmasta uudelleen koulutus, tansanialaisten mielestä taas pienluotto olisi ollut tarkoituksenmukaisin ratkaisu ongelmiin. Toisessa hankkeessa taas mietittäessä parasta tapaa vahvistaa paikallisten järjestöjen toimintakykyä, suomalainen vastaus oli hanketoimintaan liittyvä koulutus, kun taas tansanialaiset painottivat mahdollisten rahoituskontaktien luomista. Molemmissa hankkeissa suomalainen näkökulma toteutui. Toisaalta kolmannessa, naisten pienyritystoimintaa tukevassa hankkeessa ei juuri päästy alkua pidemmälle, kun suomalainen yhteistyökumppani odotti aloitteiden tulevan tansanialaisen järjestön puolelta samalla kun tansanialainen järjestö halusi kumppaniltaan määrittelyjä. Tutkimusten tulosten valossa onkin selvää, että *epätasa-arvoista suhdetta käytännössä rakennetaan yhteistyön molempien puolien taholta.*

2. Tutkimuksesta käytäntöön

Akateemisen kriittisyyden lisäksi on tärkeää etsiä uudenlaisia toimintatapoja, ja uudenlaisia muotoja tutkimuksen ja käytännön välisen vuorovaikutuksen rakentamiseen. Globaalista epätasa-arvosta tuskin kovin lyhyellä aikavälillä päästään eroon, ja siksi sen vaikutusten tunteminen käytännön yhteistyössä on tärkeää. Moni ristiriita ja väärinkäsitys saattaisi olla vältettävissä, jos hankkeiden sisällön lisäksi keskusteltaisiin myös *yhteistyösuhteesta ja sen pelisäännöistä*. Valtasuhteiden pohtiminen onkin noussut keskeiseksi kansainvälisessä kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyötä koskevassa keskustelussa. 1990-luvun lopun idealistisesta kumppanuusinnostuksesta on siirrytty vaatimaan realistisempaa ja monipuolisempaa näkemystä Etelän ja Pohjoisen järjestöjen välisestä yhteistyösuhteesta.

Yliopistotutkijan ja -opettajan kokemuksen jälkeen olen itsekkin siirtynyt askeleen lähemmäksi käytäntöä ja toimin tällä hetkellä Kehitysyhteistyön Palvelukeskuksen (Kegan) koulutussuunnittelijana. Kepa järjestää runsaasti kehitysyhteistyön hankehallintoa, kansainvälisyyskasvatusta ja kehityspoliittisia teemoja koskevaa koulutusta. Perusajatuksena on pohtia sitä, mitä voisimme tehdä köyhdyttämisen lopettamiseksi niin yhteistyössä Etelän kumppaneiden kanssa kuin täällä kotimaassakin. Kuten työelämän tutkimukset ovat osoittaneet, yhteistyö eri organisaatioiden kesken ei ole helppoa tai yksinkertaista missään, ja globaalin elintasokuilun yli tehtävä yhteistyö on vieläkin haastavampaa. Etelä-Pohjoinen kontakteista ei kuitenkaan tule luopua vaan erilaisiin oppimishaasteisiin voidaan vastata pienten käytännön muutosten kautta. Maailmanlaajuisten rakenteiden muuttaminen on helpointa aloittaa omasta toiminnasta.

Omana vastuualueenani ovat järjestöille suunnatut räätälöidyt koulutukset ja pitkäjännitteisemmät kehittämishankkeet, joissa kehittämistapaamisten kautta pureudumme johonkin järjestölle tärkeään kehittämistehtävään. Jos järjestönne tai oppilaitoksenne toteuttaa kehitysyhteistyöhankkeita tai muunlaista Etelä-Pohjoinen yhteistyötä, Kepan tarjoamat kurssit ja kehittäminen ovat hyvä keino jäsentää omaa toimintaa ja verkostoitua muiden

kehitysyhteistyöstä kiinnostuneiden toimijoiden kanssa.

Tiina Kontinen
tiina.kontinen@kepa.fi

Väitöskirja tarkastettiin Helsingin yliopiston käyttäytymistieteellisessä tiedekunnassa 14.2.2007. Vastaväittäjänä toimi kehitysanropologi Jean-Pierre Olivier de Sardan Marseillesta. Väitöskirjaa myy HelsinginYliopistopaino ja se on saatavissa Helsingin yliopiston ethesis-palvelusta osoitteessa <http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/kay/kasva/vk/kontinen/tiiviste.html>

Lisätietoja Kepan koulutuksesta löytyy osoitteesta:
<http://www.kepa.fi/palvelut/koulutus>